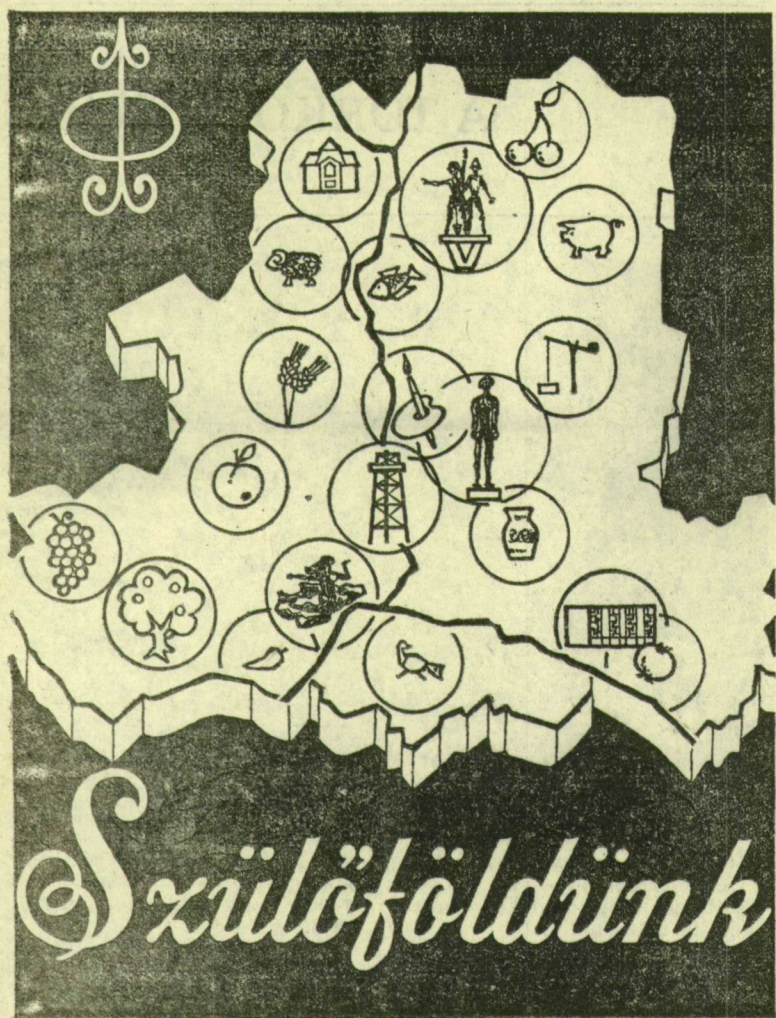

Nem tudom és sohasem fogom megérteni azokat a keveseket sem, akik elhagyják. Ráknak maguknak egy batyut, a civilizáció néhány kelékével — és mennek. Igaz ugyan, hogy később majd mind szeretnének visszajönni, ha másért nem, hát hogy még egyszer lássák és beletemetkezzenek.

Nem tudom megérteni. Olyasféle szakítás lehet ez, mint amikor kitépnek egy fát gyökerestül és idegen földben ásnak neki új gödröt. Locsolhatják, meg is maradhat, de sosem lesz olyan a zöldje meg a virága...

Amit szülőföldnek hívnak, nem lehet elhagyni és efelejtetni. Nagyon hétköznapi dolog ez. Csak távolra szakadtak emlegetni nagy áhítattal. Nekünk természetesen, mindennapos közeget. Fasorok, görbe utcák, csatornapart, magányos jegyenye... Belviz tavaszi töcsák, kopasz csordajárás, gömbölyű fejú fűzfáerdők... Kispadok a házak előtt, öregasszonyok, akik már húsz éve is éppen olyan öregek voltak... Kézfogások az utcán vagy a kocsmában: „Hát... hazalátogatnál?...” — „Szépén nőnek a gyerekek?”

Kerültem egyet az ünnep előtt a szülőföldön. Falumban, diákságom kisvárosaiban, meg itthon. Mert nem egy ház és nem egy falu a szülőföld. Térben is, időben is több. Azoknak a helyeknek és azoknak az embereknek az összessége, ahol és akik között felnőtte eszmélünk.

Megvan az öreg iskola. Töppedt vályogfal, kajsza kerítés. Csak a kedves tanító néni ment el belőle. Tán még a tábla is a régi.

A tárgyak valahogy nem vél-nülnek. Megvan a hosszú íta-tó-vályú a malom mellett, amiben százszor is megfürödtünk. Meg- van az öreg kollégium, ahol any- ni kis rongyosok elkezdtek újra a már abbahagyott iskolát. Min- den megvan, az is, amit fölfalt az idő. Mert tudjuk, hogy ott, ahol ma az az új házior ágaskodik, kiflit vettünk minden reggel, is- kolába menet. Amott meg, ahova áruházat raktak, az ifjúsági szö- vettség irodái voltak.

Mindennek megtaláljuk a helyét: tárgynak, épületnek, embernek. A szülőföldön minden ismerős és otthonos. És minden beszédes. Az embernek az életét mondja föl. Epizódokat a gyermekkorból. Csinyeket, örömeiket, arcokat... Első szerelmeket, első családásokat... Az első munkát, az első keresetet... Az első harcot..., az első barátokat... A szülőföld elmondja, hogy mit tétél jól és rosszul.

Szaladunk végig a szürke csíkon, eperfák oszlopai mellett, és az ismerős táj előre köszön ne-

Az a terület, melyet most szülőföldként emlegetünk, nem egy falu és nem egy város, hanem egy egész megye. Csongrád megye, a Tiszával, a Marossal és a Körössel; a homokvidékkel és a fekete földekkel; Szegeddel, Váshellyel, Makóval, Szentessel, Csongráddal: 62 községgel, több ezer tanyával. Valamennyiünk szülőföldje, akik nem más tájról szakadtak vagy törekedtek ide. A statisztikai adatok szerint 1970-ben 435 ezer ember életének, boldogulásának, gondjainak fészke, szorgalmának, igyekezetének színtere. Egyszerre a világunk — és egyszerre az otthonunk.

Karácsony előtt elindultak munkatársaink a szülőföld felfedezésére. Riportokat hoztak Szentesről és Bálástyáról, Kistelekről és Makóról, Szegedről és Tápéról

VALLOMÁS A KIS PÁTRIÁRÓL

künk, akik itt itthon vagyunk. Nemzedékek történetét mondja el. Beszél húszfilléres napszámmért acatoló, sápadt gyerekekről; mezítalás kis kollégistákról; a fehér cipő örömről; az első tün-
tetésről. Ez volt az ifjúsági szék-
ház... Emitt vetek fel a párt-
ba... Itt kaptam az első komoly
bizonyítványt... Valahol erre
voltak a nagy gyapotföldek...

A szülőföld az önéletrajzunk. Csak a helyeket be kell népesítenünk, gondolatban össze kell toboroznunk az eseményeket. És nemcsak azért önéletrajzunk, mert személyes emlékek özönét hozza elénk — azért is, mert őrzi a kezünk nyomait. A téglák, melyeket itt égettünk, falakban szolgálnak. A gyárak, miket felraktunk, nekünk zümmögnek. Mi szabtuk egybe a földek apró csíkjait végeláthatatlan táblákba. Amit változott a táj képe, azt mind tudatosan, megfontoltan, kiszámítottan csináltuk. Talán szomorú volt a pillanat, mikor csákányt emeltünk kedves, régi épületekre, megszokott városi síkátorokra — de milyen fölemelő most gyönyörű kerektelet elején magas kőházakat; rozgant utcasorok

helyén csupafény házsorokat
látni!

Jártam sokfelé az országban és majdnem ugyanazt láttam. Kédes tapasztalás, nagyon jó érzés, hogy mindenütt változik a táj, mindenütt otthonosan mozog az ember. Szeretettel csodálkozunk rá a megújuló Salgótarjánra, Miskolc roppant növekedésére, a főváros újdonságaira, Kecskemét vagy Szolnok, Pécs vagy Veszprém arcának változásaira — ám a változások lényegét itthon tudjuk igazán megérteni és megmérni, a kis pátriában, a szülőföldön. Itt, ahol a szemünk előtt nő és változik a világ; ahol naponta tapasztaljuk a fáradozás eredményeit.

Igy. karácsonykor, mindig mindenki hazagondol. A messzeszágadkat vagy az elszármazottak is: a szülőföldre. Rokonokra, barátokra, ismerősökre, tájakra... Aki itthon vannak, egyszerűen csak élnek és dolgoznak ebben a közegben. Ezzel és így szeretik a szülőföldjüket. Még melegebb teszik a fészket, még gazdagabbá a tájat és ezzel együtt önmagukat.

Sz. Simon István

ISMERNI, SZERETNI, DOLGOZNI ÉRTE

Soha el nem mulasztom megemlíteni a budapesti vagy az ország más részéből érkező vendégeknek, hogy Csongrád megye már nem az a poros-saras Alföld, mint amilyennek gondolják, mint amilyen kép régi tanulmányaik alapján beléjük rögződött. Nehezen hiszik el, hogy például Szegeden mindössze négyezer ember él mezőgazdaságból, s hogy ez a város az iparban foglalkoztatottak arányát tekintve iparosodottabb, mint Miskolc, amelyről mindenki tudja, hogy iparváros. A közvéleményt meggyűzni, megváltoztatni nem könnyű, de a munka nehezebb részén azért már túl vagyunk. Nyilvánvaló, hogy sokkalta nagyobb munkába került azt elérni, hogy Csongrád megye az elmúlt 10–15 év alatt iparilag elmaradott területből iparilag fejletté váljék. Mert ez befelejtett tény.

Hamarabb nem is igen lehetett volna hozzákezdeni a munkához. Bár Csongrád megye már az Árpád-házi királyok korában kialakult, mai területe csak alig 22 évvel ezelőtt jött létre, a felszabadulás után szükségessé vált területrendezéskor csatolták hozzá az egykori Csanád megye nyugati és Torontál északi csücskeit. Jól sikerült az egyesítés, még véletlenül sem jut eszünkbe ma már, hogy Makó vagy Szőreg 1949 előtt nem ide tartozott: a tiszántúli, Marosparti részek politikailag és gazdaságilag is egyfőrttak a megye többi részével. A mostani Csongrád megye területileg az ország közepes nagyságú, népességét tekintve a sűrűbben lakott megyék közé tartozik. A gyorsan kifejlődött ipar mellett a szocialista mezőgazdaság is megtartotta népgazdasági jelentőségét, s bár öt városában lakik a megye népességének 57,6 százaléka — s ezzel az ország legvárosiasodottabb megyéje —, tanyavilága is az elsők között van az országban: a lakosság 20,6 százaléka tanyán él. A két, egymástól nagyon távolieső életforma a megye olyan egyedülálló jellegzetessége, melyet nemcsak tudomásul kell venni. Olyan hatással van a megye életére, hogy természetszerűleg befolyásolja a politikai és gazdasági célok kialakítását, és e célok megvalósítását, tehát kihát a megye fejlődésére is.

A párt és a kormány az utóbbi években különösen nagy gondot fordít az ország különböző vidékeinek egyenletes fejlesztésére, hangsúlyt kapott ez az elv a X. pártkongresszuson, úgyszintén a negyedik ötéves terv kialakításában. Ezek alapján dolgozták ki a területfejlesztési irányelvet is, melynek alapelve, hogy a területfejlesztési politika — mint a társadalom- és a gazdaságpolitika szerves része — biztosítja a népgazdaság és az egyes területek erőforrásainak hatékony hasznosítását, a településhálózat korszerű és egyenletes fejlődését. Az országos településhálózat-fejlesztési koncepciónak megfelelően a Csongrád megyei települések is megkapták besorolásukat a területi munkamegosztásban betöltött társadalmi-gazdasági szervező és irányító, továbbá szolgáltató szerepkörük szerint.

Szeged a megye székhelye kiemelt felsőfokú központ, amelyen összesen csak öt van az országban (rajta kívül Miskolc, Debrecen, Pécs és Győr), tehát feladatai messze túlmutatnak a megye határán: az egész Dél-Aldföld központjává kell lennie. Hódmezővásárhely részleges felsőfokú központ, Csongrád, Szentes és Makó középfokú központ. Kistelek részleges középfokú központtá válhat az ezredfordulóra; Mórahalom és Mindszent kiemelt alsófokú központ. A te-

lepelések hierarchiájában ezután az alsófokú központok, a részleges alsófokú központok majdvégül a falvak következnek. A megye részletes településhálózati terve most készül, az egyes településeknek külön van általános rendezési tervük, Szegedét — mint közismert — a kormány fogadta el, Csongrád és Hódmezővásárhely után most készül Makó és Szentés rendezési terve is. A községek szintén különböző részletességgel elkészült rendezési tervek szerint alakítják fejlődésüket.

Mint az elmondottakból érzékelhető is, a települések besorolása a hálózatfejlesztési tervbe és jelenlegi közigazgatási rangjuk nem azonos és nincs is szükség rá, hogy megegyezzenek. Közigazgatási szerepüket az új tanács törvény által meghatározott körülmények adják meg. Talán nem felesleges emlékeztetnie idezni, hogy Szeged megyei város (megyei város az öt kiemelt felsőfokú központ), ami annyit jelent, hogy a megye része lett, a Csongrád megyei tanács felügyelete alá tartozik, de anyagi erőforrásainak mértékét nem a megyei tanács, hanem közvetlenül a kormány állapítja meg. A négy másik városban, Hódmezővásárhelyen, Szentesen, Csongrádon és Makón kívül 62 község található a megyében, közöttük 11 nagyközség: Algyő, Kiskundorozsma, Kistelek, Mórhalom, Sándorfalva, Szőreg, Tápé (a szegedi járásban), Csanádpalota, Kiszombor (a makói járásban), Mindszent, Szegvár (a szentesi járásban). A megszűnt járási tanácsok helyett a megyei tanács vb három hivatala, a szegedi, a makói és a szentesi járási hivatal látja el az elsőfokú államigazgatási feladatok egy részét.

A megye lakosságának száma jelenleg mintegy 446 ezer, a negyedik öt éves terv végére azonban várhatóan 452 ezer lesz a városi népesség aránya pedig a mostani 57,6 százalékról 59 százalékra növekszik. A külterületeken élők száma feltehetően lassú mértékben csökken, a lakosság közel 18 százaléka még 1975 végén is tanyán fog élni. Az ipar és általában a foglalkoztatási lehetőségek fejlődésével a foglalkoztatottak száma az 1971. január 1-i 221,8 ezerről a tervidatszok végére 228,1 ezerre nő, a mezőgazdaságból élők száma viszont 11,5 ezerral csökken. Ma az iparban dolgozik Csongrád megében 67 ezer ember (Szegeden 36 ezer), 1975-ben már 75 ezer (Szegeden 37,5 ezer).

Az ipari fejlődés a továbbiakban a már meglevő iparágakra támaszkodik elsősorban. Ez így természetes, hiszen ezek súlya máris nagy a népgazdaságban: a kőolaj és a földgáz 35, a kenderfonál 81, a gyufa 60, a szálamí 57, a seprű 53, a fűszerpaprika 49, a hidmérleg 92 százalékat Csongrád megye üzemelteti.

A megye új iparágai: a szénhidrogén-termelés, a flintkerámia, a villamos ipari eszközgyártás, a kábelgyártás, a gumiipar, és igen sokat fejlődött az elmúlt években a pamutipar, a ruházati ipar, a kötszövőipar, valamint az építőipar is, melynek új bázisa a szegedi házgyár. A meglevő könnyűipar és élelmiszeripar mellett az iparfejlesztés jövőjét kedvezően érinti a szénhidrogénnek, mint nyersanyagbázisnak a jelenléte is, mivel reális lehetőséget nyújt a vegyipar fejlesztésére.

Oly sok mindent lehet, és kellene is elmondani még Csongrád megyéről, szülőföldünkéről. Nem a vendégek kedvéért, akik bár évről évre nagy számban látogatnak el hozzánk — csak úgy átutazóban, a röszkei és a nagylaki határ-állomások felé vagy felől, más-kor meg egyenesen Szegedre, a szabadtéri játékokra, kirándu-lásra, vikendre —, hanem a magunk kedvéért. Szeretni csak úgy lehet szűkebb hazánkat is, ha ismerjük. Ismerjük eredmé-nyeinket és céljainkat, mert így tudunk dolgozni is értük.

Fehér Kálmán

TÉRKEPUNK CSONGRÁD MEGYE
VÁROSAIT ÉS AZOKAT A KÖZSÉ-
GEKET TÚNTETI FEL, MELYEK A
TELEPÜLÉSHÁLÓZAT-FEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓ SZERINT ALSÓFOKÚ
(RÉSZELEGES KÖZÉPFOKÚ ÉS KI-
EMELT ALSÓFOKÚ) KÖZPONTOK.
A PONTOZÁSSAL HATÁROLT TE-
RÜLETEK AZ EGYES VONZÁSKÖR-
ZETEKET JELZIK.